

Monumentnummer*: 531598

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* **12 september 2014**
Kadaster deel/nr **82662/24**

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>		
Tull en 't Waal	Houten	Utrecht		
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Houten	I			859

*Omschrijving***

Cluster 57. Fortwachterswoning.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE Inleiding

FORTWACHTERSWONING van het Werk aan de Waalse Wetering als buiten de natte gracht, maar binnen de Militaire Landsgrond gelegen dienstwoning. Omdat de meeste forten en andere (buiten de bebouwde kom gelegen) verdedigingswerken - wanneer er geen sprake was van mobilisatie of oefeningen - geen bezetting met militair personeel hadden, was er in veel gevallen een aparte woning of andersoortig onderkomen voor een beheerder of wachter. Soms had een dergelijk(e) woning of onderkomen tevens een andere functie, zoals die van sluis- of brugwachtershuis. In de toegepaste architectuur bestaat mede hierdoor geen uniformiteit; het gebruikte bouw materiaal varieert, maar is gewoonlijk baksteen of hout en ook het aantal bouwlagen verschilt. Meestal gaat het echter om één bouwlaag onder zadeldak. Ook voor wat betreft de locatie van een wachterwoning zijn geen duidelijke standaarden; sommige liggen binnen de fortgracht, andere daarbuiten - soms zelfs op enige afstand van het fort. In het geval van het Werk aan de Waalse Wetering ligt de fortwachterswoning aan de openbare weg, bij de toegang tot het fortterrein. In het zuidelijk dakvlak zijn drie 'Velux'-ramen ingebracht. Aan de noordzijde van het oorspronkelijk rechthoekige pand is (mogelijk) in de eerste helft van de twintigste eeuw een ongeveer even hoge aanbouw toegevoegd, waardoor een T-vormige plattegrond is ontstaan; hierin een gemetseld rookkanaal. In de aanbouw rechthoekige vensters.

Omschrijving

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegevens voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

FORTWACHTERSWONING uit het laatste kwart van de 19de eeuw, gesitueerd ten westen van het fort, buiten de natte gracht, maar binnen de Militaire Landsgrond. De hoofdgevel of zuidelijke langsgevel en de oorspronkelijke daknok liggen evenwijdig aan de Waalseweg. Het huis is opgetrokken in baksteen op een oorspronkelijk rechthoekige plattegrond onder zadeldak en het wordt gedekt door gesmoorde kruis- of bouletpannen. De symmetrische gevel aan de straatzijde, met centraal de toegang en links en rechts licht getoogde vensteropeningen, is witgepleisterd. De schuiframen zijn voorzien van roedeverdeling (zesruiters) en hebben luiken. De zijgevels (topgevels met windveren) ongepleisterd; de oostelijke is op de begane grond voorzien van twee vergelijkbare vensters en in de geveltop van een getoogd dubbel raam onder keperboogmotief. De westelijke topgevel bevat een toegangsopening en een venster in de top.

Waardering

De FORTWACHTERSWONING van het Werk aan de Waalse Wetering is van algemeen belang vanwege:

- * Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingénieur Willem Offerhaus is aangelegd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar versterkt en verbeterd.
- * Architectuurhistorische waarden in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op het systeem van inundatie en accesverdediging (19de eeuw).

Het onderdeel is een voorbeeld van een dienstwoning horende bij het fort.

- * Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.
- * Het onderdeel is karakteristiek omdat het qua bouwmassa, materiaalgebruik en detaillering een herkenbaar voorbeeld is van woningen met een dergelijke functie uit deze periode.
- * Het onderdeel is in hoofdlijnen tamelijk gaaf bewaard gebleven omdat de oorspronkelijke hoofdvorm en verschillende details bewaard zijn gebleven.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Fort, vesting en -onderdelen

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument